

Sisäministeriö
Lainsäädäntöyksikkö

Viite: SMDno-2018-312 / Arpajaislain uudistamisen lähtökohtia koskeva keskustelutilaisuus 16.2.2018

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n esitys arpajaislakiin rahapelihaittojen ehkäisyn kehittämiseksi

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää mahdollisuudesta saada esittää kantansa arpajaislain uudistamisten lähtökohdista ja rahapelihaittojen ehkäisyn kehittämisestä. EHYT ry on tähän koonnut esityksensä arpajaislain kehittämistarpeista. Keskeisinä asioina EHYT ry näkee;

1. Tarvitaan kansallinen rahapelipoliittinen ohjelma
2. Ehkäisevä työ tarvitsee pysyvät resurssit ja rakenteet
3. Rahapelien mainonnan ja markkinoinnin rajoittaminen
4. Pelaajan mahdollisuuksia oman pelaamisen hallintaan tuettava
5. Tiedonsaanti tutkimukselle ja ehkäisevälle työlle on turvattava

Perustelut

Kansallisen rahapelipoliittisen ohjelma

EHYT ry esittää kansallisen rahapelipoliittisen ohjelman laatimista. Valtioneuvoston on tehtävä rahapelipoliittinen periaatepäätös, jolla asetetaan tavoitteet rahapelien tarjonnalle, valvonnalle, rahapelihaittojen ehkäisylle, hoidolle, tutkimukselle sekä peliyhtiön tuotolle, eli pelaajien häviämisen määrälle. Ohjelma tulee laatia poliittisessa ohjauksessa ja siten että siinä ovat mukana myös rahapelihaittojen kanssa työtä tekevät osapuolet. Siinä tulisi myös nostaa kehittämiskohteeksi digitaalisen pelaamisen haittojen ehkäisy.

Rahapelihaittojen ehkäisemiselle on luotava tavoitteet ja rakenteet

Arpajaislaissa kirjattuun suomalaisen rahapelijärjestelmän muutokseen sisältyy ristiriitaisia tavoitteita hallitusta kasvusta ja tiukemmasta sääntelystä. Niitä ei voida toteuttaa pelkästään viranomaissääntelyllä tai peliyhtiön omilla toimilla. Tarvitaan kaikkia kolmea vaikutustapaa rinnakkain kasvatusta, kontrollia ja valistusta, jos halutaan saada aikaan muutoksia sekä yksilöiden käyttäytymisessä että kulttuurissa. Kansalaisviestintä ei missään nimessä voi jäädä yksinomaan peliyhtiön tehtäväksi

Arpajaislaki edellyttää niin yhteiskunnalta kuin rahapeliyhtiöltäkin rahapelihaittojen ehkäisemistä ja vähentämistä. Lain perusteluissa todetaan rahapelihaittojen ehkäisyn olevan järjestelmän perusta. On välttämätöntä jo itse järjestelmän ja sen uskottavuuden kannalta, että rahapelihaittojen ehkäisylle luodaan viimein rakenteet ja niille resurssit.

Rahapelihaittojen ehkäisyn rakenteet edellyttävät riittäviä resursseja. EHYT ry esittää, että arpajaislain nykyisen 52 § tulkintaa laajennetaan ja sen kautta käytettävää rahasummaa korotetaan kattamaan rahapelihaittojen ehkäisyn, hoidon kehittämisen ja tutkimuksen riittävä rahoitus.

Kansalaisjärjestöjen toiminnalle on jatkossakin turvattava toimintamahdollisuudet. Kansalaisjärjestöillä on ollut keskeinen rooli rahapelihaittoihin liittyvässä kehittämistyössä, valistustyössä, tukipalveluissa ja hoidossa. Kansalaisviestinnälle, pelikasvatukselle, valistukselle tulee turvata mahdollisuudet rahoituksen kautta.

Rahapelihaittojen ehkäisy edellyttää pysyviä rakenteita. Ehkäisevän työn kehittämiseen tarvitaan oma resurssikeskus, joka voisi olla esimerkiksi neuvottelukunnan tyyppinen, jossa pitäisi olla edustus niin valtiolta, kunnista kuin kolmannelta sektorilta. Järjestöillä tulee säilyä projektityyppinen kehittämistoiminta, joka kiinnitettäisiin yhteistyöorganisaation kautta osaamiskeskuksiin ja ne toteuttaisivat rahapelipoliittista ohjelmaa. Lisäksi nykyisen Peliklinikan pohjalle tulisi luoda hoidon ja tuen resurssikeskus, joka voisi vastata peliongelman hoidon ja tukipalveluiden kehittämisestä THL:n ohjauksessa

Rahapelien mainonnan ja markkinoinnin rajoittaminen

Erityistä rahapelihaittaa sisältävien rahapelien mainonta ja markkinointi on rajoitettava erityisiin pelisaleihin, pelikasinoihin, raviradoille tai paikkoihin, joihin Veikkauksen pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu. Valvontaviranomaiselle on annettava keinot ja resurssit puuttua ulkomaiseen ilman pelilupaa toimivien yhtiöiden mainontaan ja markkinointiin.

Pelaajan mahdollisuuksia oman pelaamisen hallintaan tuettava

Rahapelihaittojen ehkäisy toimii, jos myös pelaajat kantavat oman vastuunsa. Lakiin tulee kirjata tästä säännös, joka velvoittaa peliyhtiötä ja viranomaisia tukemaan pelaajan pelaamisen hallintaa. Pelaajan on voitava saada omasta hakemuksesta/päätöksestä pelikielto aina kahdesta tunnista pysyväksi saakka.

Peliyhtiön tulee antaa pelaajalle riittävät tuotetiedot pelistä. Niiden tulisi sisältää pelisääntöjen lisäksi esimerkiksi arvio pelin haittariskistä, ”kovuudesta” ja todellisista voitoluokista, panoksen suuruusia tai sitä pienempiä tuloksia ei saisi esittää voittoina.

Rahapelaajien tunnistautuminen pelaamisen yhteydessä edistää mahdollisuutta tuottaa heille hallinnan välineitä ja antaa tietoa pelaamisesta ja tärkeää myös alaikäispelaamisen ehkäisyn osalta. Tästä syystä tulee teknologiaa hyödyntäen pyrkiä tunnistautuneeseen pelaamiseen vähintäänkin kaikkien erityistä rahapelihaittaa sisältävien nopeiden ja jatkuvatoimisten, erityistä rahapelihaittaa sisältävien pelien osalta.

Haavoittuvien ryhmien suojelemiseksi ja pelaajien hallinnan lisäämiseksi laissa tulisi asettaa peliyhtiölle vaatimuksia pelien myynnin ja markkinoinnin osalta. Rahapelien ja niiden myynnin sijoitteluun on kiinnitettävä huomiota, esimerkiksi sijoittelua koulujen välittömään läheisyyteen ja myös välttää käteisautomaattien sijoittelua rahapelien yhtey-

teen. Riittävän tuotetietouden antaminen esimerkiksi pelien nopeudesta ja haitallisuudesta. Näiltä osin arpajaislaissa tulisi asettaa tavoite ja yksityiskohdat määritellä sisäministeriön antamassa asetuksessa rahapelien säännöistä.

Voimme todeta, että ikärajavaltonta ei tällä hetkellä toimi omavalvontana, kun lähes 90 % tapauksia alaikäiseltä näyttävän henkilön sallitaan pelata. On tarpeen tehostaa valvontaa antamalla se selkeämmin viranomaistehtäväksi ja samalla muuttaa pelipaikkojen käytäntöjä esimerkiksi, että automaattit pidetään suljettuina ja avataan vasta pelaajan pyynnöstä.

Tiedonsaanti tutkimukselle ja ehkäisevälle työlle on turvattava

Avoimuus tiedonsaannissa on tärkeää. Myös muiden kuin viranomaisten tiedonsaanti peliyhtiöltä tulee järjestää. Luotettava raportointi haitoista edellyttää viranomaistoiminnan lisäksi puolueetonta tutkimusta. Rahapelipoliittisten päätösten sekä sääntelyn vaikutuksia ja vaikuttavuutta tulee tutkia. Yleisesti ottaen rahapelitietous on vaihtelevaa.

Arpajaishallinnolla on tärkeä tehtävä valvonnassa ja seurannassa. Samoin rahapeliyhtiöllä, koska yhtiöllä on suuri määrä ensiarvoisen tärkeää dataa, jota tarvitaan arviointiin. Tarvitsemme rahapelihaittojen mittarit, jotka perustuvat pelaamisesta kertyvälle datalle ja tutkimustiedolle.

EHYT ry:n esitys arpajaislain muutostarpeista

Arpajaislain uudistamisen ensivaiheessa tehtyjen muutosten vaikutuksia ja rahapelihaittojen muutoksia tulee seurata, raportoida ja tehtyjen päätösten vaikuttavuutta arvioida. EHYT ry:n esittää, että seuraavia arpajaislakia muutettaisiin seuraavilta kohdilta:

- 52 § Rahapelihaittojen ehkäisy
  - muutetaan 52 § siten, että se mahdollistaa rahapelihaittojen ehkäisyn, hoidon sekä näiden kehittämisen ja tutkimuksen (myös muu kuin haittatutkimus) rahoittamisen
- 14 § Pelitili
  - Pelaajalle annettava riittävät työkalut, jotta hän voi muokata pelitiliään hallinnan välineillä ja vaikuttaa esimerkiksi saamansa markkinointia (ristiin markkinoinnin esto).
- 14 b § Markkinointi
  - markkinoinnin rajoitukset tarkasteltava uudestaan
    - erityistä pelihaittariskiä sisältävien pelien markkinointikielto laitettava voimaan kuten arpajaislaissa edellytetään
    - ulkomaisen markkinoinnin esto
  - peliyhtiön velvoittaminen antamaan riittävät tuotetiedot (esim. rahapelien haitallisuusluokitus, vain panosta suurempi tulos voidaan ilmoittaa voittona, palautusprosentti ja voiton todennäköisyys eivät ole vielä riittävät)
- 15 § Pelikielto

- itse haettu pelikielto; pelaajan voitava päättää pituus, yhdestä kuukaudesta aina toistaiseksi voimassa olevaksi
- 14a § Tunnistautuminen
  - pakollinen tunnistautuminen kaikkiin erityistä rahapelihaittaa sisältäviin peleihin ja vapaaehtoisen tunnistautumisen edistäminen kaikissa pelissä
- 42 § Arpajaisten valvonta; muutetaan vastaamaan muutettuja 1 § 2mom. ja 12 § 1 mom.
  - Arpajaisten toimeenpanoa valvotaan arpajaisiin osallistuvien oikeusturvan takaamiseksi, väärinkäytösten ja rikosten estämiseksi sekä arpajaisista aiheutuvien **taloudellisten**, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähentämiseksi. (20.5.2011/575)
- 44 § ja 53 § Tiedonsaanti
  - mahdollistettava tiedonsaanti peliyhtiön datasta myös muille kuin viranomaisille

EHYT ry tukee perhe- ja peruspalveluministerille 8.11.2017 luovutetussa asiantuntijatyöryhmän muistiossa **”Suunnitelma rahapelihaittojen ehkäisyn ja korjaavan työn järjestämiseksi Suomessa”** (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja 2017/42) sekä 7.11. 2017 päivätyssä muistiossa **”Sääntelyyn perustuvat rahapelihaittojen ehkäisutoimet ja niiden soveltuvuus Suomen rahapelijärjestelmään”** (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:43) tehtyjä esityksiä arpajaislain kehittämisestä.

Helsingissä 16.2.2018

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Kari Vuorinen
talous- ja hallintojohtaja

Tapio Jaakkola
projektipäällikkö